СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ
OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.
ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXI. Число 144. Джерзи Ситі, Н. Дж., четвер, 21. червня, 1923. VOL. XXXI. No. 144. Jersey City, N. J., Thursday, June 21, 1923. THREE CENTS

УРЯД ДОЗВАЛЯЄ ВИНО ПАСАЖИРАМ ЧУЖИХ КОРАБЛІВ

ВАШІНГТОН, 19. червня. — Місто починати нові переговори зі заграничними урядами, американський уряд видав через департамент скарбу новий роспорядок в справі вожения алькоголічних напитків на чужих кораблях, заїзджаючих до американських портів, дозволяючи корабельним зарядам подавати вино не лишень морякам, як се приписують заграничні закони, але й пасажирам.

Одинока умова, яку ставить уряд, є та, що вино має походити з тих країв, до котрих належить корабель. З роспорядку виходить, що уряд не мовба нічого проти того, щоби заряд кораблів давав вино навіть в обрубі трималевого прибережного поясу, який вже вважається частиною американського суходолу, якщо се буде зроблене на приказ лікаря.

Се нове зарядження, хоча дає широкі права чужим корабельним фірмам, з другої сторони вкладає на них деякі трудности, бо примушує їх возити зі свого краю вина на подорож в оба боки.

ДОПОВНЯЮЧІ ВИБОРИ В МИШИГЕНІ

ДІТРОЙТ, Мишиген, 19. червня. — В цілих Злучених Державах викликали велике зацікавлення доповнюючі вибори в третім конгресовім дистрикті. До правиборів виступило тут аж 14 кандидатів, але головні вибори розгравалися довкола кандидатури республиканця фабриканта Вілiємса та демократа адвоката Карнея. Виборці віддали несподівано дуже мало голосів і вибрали дуже маленькою, бо всего 385 голосів виносячою більшостю Вілiємса.

Ся мала більшість звертає на себе увагу тому, бо в попередні роки в окрузі все віддавано масу голосів на републиканських кандидатів.

ПЛЯНИ ЗВІЛЬНЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ

ВАШІНГТОН, 19. червня. — Ґенеральний прокуратор (міністер судівництва) Догерті відбув три-годинну конференцію з президентом Гардингом про помилування 45 політичних вязнів, остаючих ще й досі в федер. тюрмах за воєнні провини.

Ходять поголоски, що президент помилує їх ще перед своїм виїздом в свою політичну туру на Аляску.

ПОЛІСМЕН ОБЖАЛОВАНИЙ ЗА СМЕРТЕЛЬНЕ ПОБИТТЄ

НЮ ЙОРК, 19. червня. — Велика лава присяжних суддів стейтового суду в сьому місті постановила поставити перед суд яко обжалованого за вбиття людини полісмена Петра Клинтона, який мав побити Лінча так, що сей наслідком побоїв помер. На Клинтона наложено судову запоруку в сумі $5,000.

Державний прокуратор заповідає, що в найблизчій будучности виступить зі ще трома другими подібними случаями поліційної брутальности. Він хоче сими процесами покласти конець жорстокому поводженню поліцаїв.

ВАЖНА КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ БУДІВЛЯНОГО СТРАЙКУ

НЮ ЙОРК, 19. червня. — Товариство будівляних підприємців скликало на завтра конференцію, на котрій має бути остаточно вирішене питаннє мира, війни чи залагоди з мулярськими юніями.

ГАРДИНҐ ВИЇЗДЖАЄ В ДОРОГУ

ВАШІНГТОН, 19. червня. — Білий Дім, резиденція президента Злучених Держав, видав лісту осіб, які виїдуть з президентом Гардингом в дорогу по Злучених Державах та Алясці. Рівночасно подано цілу туру, котрою буде їхати президент. Ціла подорож буде виносити 15,057 миль. Президент виїзджає завтра.

ПИТАННЄ ПЕРЕВОЗУ ВУГЛЯ

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 19. червня. — Зелізничий комітет Національного Товариства Вуглевого застановлявся над питанням перевозу вугля та постановив предложити федеральній вуглевій комісії заяву проти пляну, щоби конгрес передав весь перевіз вугля в руки спеціяльної комісії, яка малаби довільно розпоряджати всіми возами служачими до перевозу вугля. Комітет вважає сей плян соціялістичним.

РАДИТЬ ВЖИВАТИ ПШЕНИЦІ НА ГОДІВЛЮ ХУДОБИ

ШИКАҐО, Илиноїс, 19. червня. — Голова спілки Армура, найбільшого різницького підприємства в Злучених Державах, виступив з публичною радою до фармерів вживати цілу четверту частину своєї пшениці на годівлю худоби.

ЗЕЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА ЧЕРЕЗ СПЕКУ

ФІЛАДЕЛФІЯ, Па., 19. червня. — В Промптоні, три милі звідсіля, прийшло на торах зелізниці Делавер енд Гадсон до зелізничої катастрофи, підчас котрої погиб машиніст, а його пічкур був тяжко покалічений.

Як каже зелізничий заряд причиною катастрофи було те, що зелізничі шини наслідком спеки розсунулися і машина зіскочила зі шин. Пічкур Джеймс Мекдоналд їхав перший раз як самостійний робітник сеї категорії; при катастрофі його попарила вода з кітла так тяжко, що в безнадійнім стані відставлено його до шпиталя.

З АҐІТАЦІЇ ЗА СВІТОВИМ СУДОМ

ГАНОВЕР, Ню Гемшер, 19. червня. — Секретар стейту Гюз виголосив тут з приводу замкнення шкільного року в колеґії Дартмавт відчит про потребу приступлення Злуч. Держав до світового суду при Лізі Народів. Гюз виказував, що Зл. Держави можуть краще обороняти свої інтереси перед таким широким трибуналом, як на конференціях з поодинокими державами, які прийшлоби їм уряджувати на случай відкинення проєкту Гардинга.

З БОРОТЬБИ ЗА УЧАСТЬ АМЕРИКИ В СВІТОВІМ СУДІ.

БОСТОН, 18. червня. — Алберт Беверидж, бувший сенатор з Індіяни, виступив тут з промовою про питаннє приступлення Злучених Держав до світового суду при Лізі Народів. А. Беверидж заявився проти пропозиції Гардинга на тій основі, що якби так Ліґа Народів існувала була підчас американської революції, то Америка й досі ще булаби анґлійською кольонією.

ПОЛКОВНИК ОБЖАЛОВАНИЙ ЗА ОБМАН.

До нюйорського порту привезено на кораблі Момусі з Ню Орлінса анґлійського полковника Колинса, котрого спеціяльні агенти анґлійського поліційного уряду везуть на судову росправу, де він має відповідати за обман. Колинс покінчив анґлійські військові школи і по довшій службі в анґлійських кольоніях став в анґлійській армії полковником. Після війни, в якій він відзначився великою відвагою полковника перенесено з Індії до Квібеку, в Канаді. Виїзджаючи з Індії, він замовив був в одного золотника в Бомбаю для своєї нареченої перлове намисто вартости 32,000 долярів. На конто сього купна заплатив він відразу 14.000 долярів, а на решту виставив свій вексель. Коли прийшлося заплатити нот, Конели заявив, що він не може сього зробити, бо стратив всі свої гроші на нафтяні спекуляції в Тексасі. Конели арештовано в Злучених Державах на жаданнє анґлійського суду в Індії, та Канелі завзято боронився проти видачі його анґлійським судам. Нарешті по довгих процесах, що тревали пять літ та коштували три рази тільки, що намисто, його таки видано анґлійському судови і ось тепер анґлійський поліційний агент повіз його з Ню Орлинса, щоби по 10,000 милях дороги довести його суду.

„ШУКАЙ ВІТРА В ПОЛІ".

Варшавська поліція, яка хоче уходити за більш енерґічну від краківської, що заінтересувалася краківськими бомбами доволі слабо, почала пошукувати за заговірниками, які перенесли боротьбу бомбами на варшавський ґрунт. Доконавши цілого ряду арештовань і ревізій, з яких одна викрила навіть склад амуніції, дійшла варшавська поліція до переконання, що заговірниками кермували... Литовці, які мали звязки з Берліном і Ковном.

ПІДВИЩКА ЦІН В ПОДРОБИЧНІЙ ТОРГОВЛІ.

Після бюра робітничої статистики при департаменті праці в Вашінгтоні ціни на средства поживи в подробичній торговлі зросли за час від 15 цвітня до 15. мая на пяту частину одного проценту.

РЕВІЗІЯ В „ПРОСВІТІ" У КОВЛІ НА ВОЛИНІ.

З доручення польських властий переведено в ковельській повітовій „Просвіті" ревізію, котра не дала ніяких вислідів. Населеннє з повним довірем до цієї інституції чекає від неї дальшої активної праці.

В тім самім часі поліція перевела ревізію в „Просвіті" в місті Мацеві, ковельського повіту.

ЛІКВІДАЦІЯ КОМУНІЗМУ.

Склянофарфоровий трест повідомив обіжником директорів фабрик, що розвиток нової економічної політики привів до персональної відповідальности директорів. „Управитель є єдино уповноваженою особою тресту і, тільки йому належить вся повнота влади в дорученому йому підприємстві". В другому пункті обіжника говориться: „всякі розпорядження по фабриці повинні виходити лише від директорів". Пункт третій говорить: „по питаниям продукційного характеру й продукційних завдань за трестом лишається лише право ствердження продукційної програми, а в дальшому вся політика по переведенню зазначеної програми в життя, а також й окремі деталі лежать виключно й цілком на директорах заводів".

Цей перехід до шаблюнового приватно капіталістичного керування підприємствами центральний орган комуністичної партії „Правда", як передає „Руль", коментує в таких виразах: „Управитель цілком увільняється від часто непроханих дорадників й помічників, а головне від пятистепенного підпорядкування й не меньшої кількости співвідповідальників".

ШУКАЮТЬ ЛУЦКЕВИЧА.

В селі Жидичині перевела луцька поліція ревізію. Чого шукали не відомо. В хаті господаря луцької „Просвіти" Бондарука ревізія була дуже точна. Шукали на горі (черданку), а навіть в комині. З балачок виявилося, що це шукали так за послом Марком Луцкевичем.

ТРУСИ В ЛУЦЬКУ НА ВОЛИНІ.

У второк 22. травня луцька поліція під проводом комісара волинської дефензиви п. Добровольського перевела ревізію в помешканню луцької повітової „Просвіти". Ревізія продовжувалась дві години. З уборної драматичної секції „Просвіти" забрала поліція карабін без замка, котрий служив бутафорією секції.

Тогож дня переведено ревізію в редакції часопису „Життя", але де забрано кілька заграничних часописів, 4 примірники часопису „Пролетарська Правда" і 2 примірники часопису „Вісти" і брошурку „Дай Боже смерть", видану в Празі.

Другий нечуваний скандал. Не так давно по наказу прокуратора без дозволу сойму арештовано посла Марка Луцкевича, а тепер по наказу також прокуратора Барановського робиться ревізію в посольській канцелярії, звідки забераються посольські папери.

ЗАЧИНЕННЯ „ПРОСВІТИ" У РІВНОМУ НА ВОЛИНІ.

Волинське воєвудство надіслало до рівенської повітової „Просвіти" повідомленнє, що воєвудство закриває „Просвіту" враз зі всіма її філіями в повіті, ніби за ведення політичної акції і дає місячний речинець на повну ліквідацію цієї інституції і її майна.

Одночасно цікаво, що влада польська всіми засобами підтримує акцію відомого погромщика Оскілка і еміґрантів Петлюрівців, котрі починають скупчуватись на Волині. Ця група почала займатися доносами владі на місцевих українських діячів і на цілі організації. Закриваючи товариство „Просвіта", влада думає тим допомогти акції оскілковсько-петлюрівській. Все населеннє обурене цим поступком, але не виходячи з рівноваги чекає, що буде дальше.

В Володимирському повіті влада закрила всі філії „Просвіти".

СІОНІСТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ У ЛЬВОВІ.

Дня 27. ц. м. відбулося у Львові пленарне засідання партійної „ради" сіоністичної організації, на якому рішено скликати на липень ц. р. надзвичайну конференцію, присвячену справам сіоністичного конґресу і Палестини.

ЛЯВА ВУЛЬКАНУ ЕТНИ ЗАЛИВАЄ БІЛЬШЕ МІСТ. — 50,000 ІТАЛІЙЦІВ БЕЗДОМНИХ

КАТАНІЯ, Сицилія, Італія, 19. червня. — Велика струя ляви з гори Етни, яка несе зі собою великі маси землі і вульканічного каміння, посувається щораз дальше і вже дойшла до передмістя міста Лінґваґльосса.

Лява покрила собою зелені поля, помаранчеві сади і виноградники. На цілі милі довкруги царить душний воздух, який дусить димом і попелом. Повія розноситься ще богато дальше ніж досягла лява.

Головна струя ляви широка на 800 ярдів, глибока на 30 стіп, а пливе зі скоростю 40 ярдів на годину.

Заповідають, що ся головна струя залле місто Лінґваґльоссу ще нині уночі.

Населеннє сього міста виносить 16,000. Вісти з Лінґваґльосси доносять, що населеннє відтам вже втікло.

Нова струя Етни, яка пливе на захід, загрожує зелізничій стації в Джіярре. Ся струя ширша як на милю а глибока на 50 стіп. Люди відтам втікають до надморського місточка Ріпосто. В Джіярре є 26,000 мешканців.

Кромі того пливуть ще й меньші струї ляви, які загрожують місцевостям Рандаццо і Бронте.

В Етні отворилось 6 кратерів, з яких є 2 великі, а 4 меньші.

Досі ізза вибуху Етни осталось уже 50,000 людий бездомними.

Італійське правительство працює з усіх сил, щоб ратувати загрожене населеннє. На місці є військо і літаки, які патролюють загрожену околицю.

СВІТОВИЙ СУД ХОЧЕ ВИСТУПИТИ ПРОТИ РОСІЇ

ГАҐА, столиця Голяндії, 19. червня. — Тутешній Постійний Суд Міжнародньої Справедливости не гадає покинути спору між Фінляндією і Росією ізза східної Карелії, дарма, що Росія не хоче признати його постанови обовязуючою.

В кругах світового суду кажуть, що у випадку дальшого спротиву Росії він буде наставати, щоби примусити сі держави, які є членами Ліґи Народів, щоб охороняли східну Карелію перед російськими військами.

ДЖАБ ДЛЯ СВІТОВОГО СУДУ

ЛОЗАННА, Швайцарія, 19. червня. — В кругах тутешньої близько-східної конференції говорять, що коли конференція розібється, то невирішені справи будуть передані Постійному Судови Міжнародньої Справедливости в Гаґі, столиці Голяндії.

МІЛЮН НІМЕЦЬКИХ МАРОК ЗА 6 ДОЛЯРІВ

БЕРЛІН, 19. червня. — Німецька марка далі летить в пропасть. Нині платили на тутешньому грошевому торзі за одного американського доляра 170,000 німецьких марок.

Німці кажуть, що Французи прискорюють упадок німецької марки, випродуючи всі її засоби, які збирають в Рурщині і Сарщині.

СПІР ЗА АЛЬКОГОЛЬНІ НАПИТКИ НА КОРАБЛЯХ

ЛОНДОН, 19. червня. — Тутешня преса далі різко виступає проти американської заборони алькоголічних напитків на чужинецьких кораблях на водах американських.

Вони взивають британське правительство, щоб рішуче виступило проти американського становища, заявляючи, що весь світ стане по стороні Анґлії, кромі одної Америки.

Преса вказує на побіду Франції у її становищі, що її моряки мусять мати вино для себе на кораблі.

Премієр Стенлі Болдвин не хотів у сій справі відповідати в парляменті.

ТРОЦЬКИЙ ГОВОРИТЬ ПРОТИ АНҐЛІЇ

МОСКВА, 19. червня. — Нині промовляв на всеросійському зїзді металевих робітників большевицький комісар війни Леон Троцький.

Він казав, що Анґлія викликала переворот в Болгарії і в Персії, та що Росія мусить готовитись проти дальших заходів Анґлії.

Далі він вказав на великі страти Росії у світовій війні по стороні аліянтів і сказав, що Анґлія боїться, аби Росія знову не зблизилась до Франції.

АНҐЛІЙЦІ ЗАХОПИЛИ ТУРЕЦЬКИЙ КОРАБЕЛЬ

ЦАРГОРОД, столиця Туреччини, 18. червня. — Британський кружляк забрав турецький перевозовий корабель, наладований амуніцією.

БАЛКАНСЬКІ КОРОЛІВСЬКІ ЗАРУЧИНИ

БІЛГОРОД, столиця Югославії, 19. червня. — Сюди повідомлюють з Букарешту, столиці Румунії, що молодий болгарський король Борис заручився з наймолодшою дочкою румунського короля Фердинанда, княжною Єленою.

ЯПОНІЯ В ОБОРОНІ ЯПОНЦІВ В АМЕРИЦІ

ТОКІО, столиця Японії, 15. червня. — В тутешніх урядових кругах заявляють, що Японія не буде добиватись свобідніших законних приписів щодо іміґрації Японців до Злучених Держав, але буде виступати проти нерівного трактовання Японців, які вже живуть в Америці.

ПОМЕР АМЕРИКАНСЬКИЙ НАФТАР В ЦАРГОРОДІ

ЦАРГОРОД, столиця Туреччини, 19. червня. — Нині найдено тут мертве тіло Американця Джаблина Мілнера, головного управителя американської Стендерд Ойл Компені в Туреччині.

Причина смерти не звісна.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодинокое число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

Другий День Квітів дня 24. с. м. Се збірка на Рідну Школу!

На що йде фонд Дня Квітів?

80% на Рідну Школу, а 20% на Український Університет у Львові!

Де переводити збірку 24. червня с. р.?

Всюди, по церквах, читальнях, мітингах та пікніках!

Обєднанне Укр. Організацій в Америці.

ЧИ ГОЛОД НА УКРАЇНІ СКІНЧИВСЯ?

Нема тепер просто дня, щоб з Москви не прийшла телеграма, що голод в Росії вже скінчився та що Росія потрафить сього року сама себе прохарчувати. Що така агітація йде з Москви, сьому дивуватися не можна, бож преціні московському урядови ходить передовсім о гешефт, о навязанне торговельних зносин зі заграницею, бо лишень при таких зносинах комісарі можуть гарно обловитися.

Та на скількиж правди є в тих донесеннях? Що говорять факти про сю справу, факти, а не большевицька пропаганда?

Ось з большевицьких газет можна довідатися, що херсонський повітовий виконавчий комітет віднісся телеграфічно до Харкова та Москви з проханнем дати негайну допомогу голодуючим в сьому повіті. Говориться в телеграмах, що по селах та місточках щодня нові випадки голодової смерти. Крадіжи та рабунки досягли неймовірних розмірів. Склади та запаси вичерпані, підвезти хліба не можна через знищений зелізничий рух. Херсон переповнений голодуючими селянами.

Ось вам ще одна вістка з большевицької преси: Уповноважнений комісії для боротьби з наслідками голода в Миколаеві предложив засіданню харківського совнаркома про жахливе положенне міста Миколаева: Хліба в свобідній торговлі зовсім нема. Заможні громадяни проживають рибою, яку купують по страшно високих цінах, недоступних для пересічних людий. Вулиці переповнені жебраючими громадянами, що прийшли з околиці сподіваючися дістати допомогу від уряду. Випадки голодової смерти в порті та місті стали звичайним явищем. Приватні пекарні замкнені. Ринки пусті. Громадські харчевні під сторожею війска.

Подібний образ можна зложити про положенне в Одесі, або й Катеринославщині. Та сі відай вистарчать, щоби представити справдішне положенне українського населення міст та сіл саме в ту хвилю, коли комісарі торгують за границею міліонами пудів зрабованої зі селян пшениці, коли вони голосять світу про дороди та злишки хліба на Україні, коли вони величаються на чотири губи, що завдяки їх господарським затрудам Росія вже себе сама прокормить.

ПО ПАРАДІ В МОСКВІ.

В Москві була велика парада. Американці, котрі 2 роки годували голодних Москалів, перед виїздом з Московщини, запросили большевицьких комісарів на вечерю.

На тій вечері балакали Американці і комісари, а потому сі балачки розтелеграфували по світі, заповідаючи, що ся вечеря має бути першим степенем зближення між Америкою і Росією (большевики за Росію вважають себе).

Говорив там комісар Леон Каменев (швагер Леона Троцького), а заступник хорого Леніна; балакав комісар Макс Літвінов; промовляв комісар Григорій Чічерін і тим подібні комісари.

Всі комісари одним духом хвалили Америку, її промисл, цивілізацію і добробут, заявляючи, що сподіваються набудуче помочі від тої американської цивілізації і промислу.

Такі рожеві надії у большевицьких комісарів, але Американців вони не здурять. Американці добре знають, що як большевики зїли цілий капітал і дорібок Росії й України за 5 літ, то за рік потрафили би зїсти те, що Америка вспіла би їм кораблями перевезти в Росію, яко дар чи „позичку" (якої большевики не признають, оскільки є довжниками, не вірителями).

Американський бизнес має око на Росію, то правда, особливо, відколи большевики перемінили її в африканську пустелю, але Американці не дадуть гроший большевицьким ЗІДАЧАМ дорібку. Вони дали-б їх наслідникам, котрі до того дорібку ще доробили би, значить — забезпечили-б і капітал і процент для вірителів-капіталістів.

Американці потрафлять дати $40,000,000 для голодних дітий в Росії, бо се для американської пропаганди в Росії (у відплату за дорогу а безуспішну большевицьку агітацію в Америці). Вони навіть готові заплатити 400 долярів за парадну вечерю для большевицьких комісарів. Але вони не дадуть їм в руки 10 БІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ на відбудову зелізниць і промислових заводів в Росії і на Україні. Не дадуть, бо вони знають, що большевики зїдачі, нищителі, — а не творці.

Навіть шкода, що на сій парадній вечері відомий Кароль Радек хвалив книжку Гувера про індивідуалізм, кажучи, що по успіху Американської Ратункової Адміністрації в Росії, він радив би, щоби кождий Росіянин був таким індивідуалістом як Американці.

Шкода, бо большевики 5 літ в Росії нищили й убивали індивідуалізм і позбавили всіх так званих „горожан" комісаріяту змоги виявити свої особисті сили ума і волі для добра свого і громадського.

Колиб Росіяни були настільки індивідуалістами, що скинули-б комісарське ярмо, то певна річ, що відтак індивідуалізм в Росії міг би найти примінение.

МЕНШЕВИК ПРО БОЛЬШЕВИКІВ.

(З соціялістичного конгресу в Гамбургу).

Світова війна розбила істнуючий, так званий „Другий інтернаціонал" соц. робітників з чого скористали большевики і заложили собі в Москві „Третій інтернаціонал", котрий властиво є російською централею большевицької агітації на цілий світ. Для протиділання тій агітації, котра взялась нищити та розбивати всі істнуючі робітничі організації по других краях повстала у Відни „Міжнародна спілка праці" і та в порозумінню з рештками 2-го Інтернаціоналу скликала новий світовий конгрес соціялістичний до Гамбурга. У тім конгресі взяли межи иншими участь також російські меншевики, котрі мусіли утікати з большевицької Росії і для нас, що маєм около 30 міліонів земляків, які терплять під террором московських олігархів — дуже цікаво знати, як на мос. большевиків дивиться таки їх власний земляк. — Своїм боком не треба забувати, що всі Москалі — це імперіялісти, і що коли би меншевикам удалось прийти до власти — вони таксамо були би нетолерантними взглядом всіх не-Москалів! Чейже навіть і Ленін на початку большевицької ери заявив, що він є за „само-определеніем вплоть до атделенія". Та иншої пісні заспівав він коли виросли пазурі а большевики поросли в силу.

Будь що будь — виводи Абрамовича інтересні, і тому подаємо їх читачам „Свободи".

Промова Абрамовича.

Російське питанне стало справою міжнародною, і кожда партія в кождім краю може сказати, що це, що діється в Росії, є і для неї важне.

Партія большевицька, котра в падолисті 1917 р. забрала власть в свої руки — поставила собі за ціль зробити з Росії велику комуністичну організацію, безклясову суспільність, в котрій право власности і всякі капіталістичні відносини мали бути цілковито знесені. Є однак тепер річею цілком ясною, що комуністи мусіли свої первісні пляни залишити, що **російське народне господарство істнує тепер лише на основах приватної власности і що воно далі розвиваєсь після приватно-капіталістичних засад.**

Місто комуністичної безклясової суспільности — бачимо в Росії суспільність, котра складається знову з суспільних кляс, а то з селян, міщан і робітників.

Свою пробу сотворити в Росії безклясову суспільність — переводили комуністи з кольосальним напруженнем сил, з крайною беззглядністю та при застосованню дуже строгих і гострих терраристичних способів.

А яко результат цего всего вийшло **кольосальне знищення продуктивних сил Росії.**

Кошти революції, як роз висказався Троцький — були прямо необчислимі!

Продукція рільнича впала на 50 до 60 процентів цего, що продуковано в Росії перед війною, а продукція фабрична впала аж на 16 процентів! Перед війною була в Росії сильна кляса робітнича. В Росії жило тоді 10 до 12 міліонів робітників-пролетарів, а специфічна вага, роля та вплив робітничої кляси були по своїй сути ще сильнійші, ніж це відповідало її чисельній силі. — Тепер є в цілій Росії — після слів Троцького — у всіх фабриках і заводах около оден міліон робітників-пролетарів. — Коли до того дочислити еще робітників транпортових і других подібного рода то буде всього три до чотири міліони пролетарів, що в Росії працюють. І так ми маємо тепер в Росії суспільність, в котрій вплив робітників незвичайно зменшився! Насупроти величезної маси свобідного мужицтва упало значіння пролетаріяту по своїй сути значно на ділі. Троцький заявив на 12 конгресі рос. комуністів, що нема причини боятись в Росії капіталізму, хотяй йому пороблено деякі малі концесії, а то тому, бо держава має в своїх руках все великі предприємства та всю землю, бо істнує диктатура комуністичної партії, а крім того і червона армія. На цих одже чотирох стовпах опирається могучість большевиків та їх надія, що в цім краю переведуть в житте соціялістичні ідеї. Мужик російський вірить, що вселенна лежить на чотирох великих китах.

Тому космольогічному понятю рос. мужика відповідне переконанне Троцького, що могучість большевиків рівнож на чотирох великанських китах опирається.

Однак це його переконанне є таксамо мильне, як космольогія рос. мужика. А щоби це доказати я мушу опертись на деяких даних, наведених Троцьким самим у його рефератах.

Троцький сам ствердив на недавнім конгресі большевиків, що в році 1922 випродуковано — було осягнено при величезнім дефіциті.

Тай взагалі не є так легко ствердити чи продукуєся з дефіцитом чи ні, так як — після твердження Троцького — державні предприємства працюють на підставі мильних кальkуляцій. Ті предприємства, котрі перше під капіталістичною управою приносили великі зиски, тепер під державною управою не годні видержати конкуренції з приватним промислом.

Комуністи представляють Росію яко **робітничу демократію,** що є уособлена в **совітах.** Але в дійсности **совети взагалі не істнують!**

В Росії панує система, після котрої ніякий робітник — з виїмком членів комуністичної партії — не сміє нічого ані писати, ані друкувати ані говорити, що не подобаєсь комуністичним верховодам! Дозволені є взагалі лише комуністичні часописи і лише комуністичні збори можна скликувати. До цего треба еще зауважити, що і серед самої комуністичної партії панує система насильства. Незабутня Роза Люксембург, котра не згоджувалася з многими методами большевиків передсказала — ведена пророчим духом — еще в р. 1918, що коли в Росії знищать демократію яко заборону прав робітників, то тимсамим буде знищена й советська система. — І це таки й сповнилось! Є се публичною тайною, що апарат адміністраційний у Росії є не лише злий, але і цілком зкоррумпований! І якже може істнувати чесне урядництво та добра управа, коли бюрократія і управа взагалі працюють без всякої контролі зі сторони народа або парляменту?! Ось як замикається в оден круг ряд хиб держави, котрою в так деспотичний спосіб управляють!

Серед тої стагнації (застояння), тої прибиваючої диктатури, в лоні цеї, при помочи насильства пануючої партії повстають сили, котрі можуть бути надзвичайно небезпечні не лиш для російського але і для цілого міжнародного пролетаріяту взагалі.

Величезна маса мужицька що числить в Росії сто міліонів голов, та маса, котра попирала большевиків, коли вони її віддавали землю дідичів — вона має досить вже большевизма. Мужики свою революцію вже закінчили. Вони осягнули все, що було до осягнення. Вони пустять большевиків в дубину, а самі піддадуться капіталістичним впливам. Ми зауважуємо також великий числовий убуток що до большевицьких мужиків. Комуністичні наші члени на селі зменшилися о 40 до 50 процентів, а в декотрих округах навіть до 80 процентів.

Мужики російські відказуються вже від рос. революції.

Мусимо тепер себе запитати, які будуть наслідки політичної, господарської та культурної натури, коли в Росії теперішні переможці лишаться при власти.

Після нашого розуміння річи мусить держава цего рода попасти в обійми капіталізму, а диктатура, виконувана тепер на річ комунізму, позбудеться певного дня цілковито свого комуністичного змісту а стане пересякнутою цілком змістом капіталістичним.

Росія, коли не буде в ній основної переміни — **станеться капіталістично-демократичною державою.**

І чи нема ніякого виходу з того положення, в котрім Росія тепер знаходиться?

Так! Є еще можливим вирятувати здобутки революції. Ми не бажаєм однак ані внутрішних повстань, ані — тим меньше — інтервенції із вні. Але Росія є еще до вирятовання, коли би російські пролетарі і то так рос. робітники як і рос. селяне могли повзяти постанову, що **треба зречися системи диктатури а перейти до системи демократії.** — Російська революція, котра так пишно розпочалася і так гарно розвивалася — вона ще не пропала цілковито. Вона ще може бути виратована яко республика демократична, в котрій кляса робітнича грала би першу ролю. Російська держава містить в собі еще і сегодня такі складові частини, котрі могли би допомогти рос. демократії до побіди. — Коли би тепер в Росії всі революціонери, всі соціялісти і всі демократичні сили взагалі злучилися разом, то могла би в Росії повстати прямо ідеальна демократія.

Є лише дві дороги для російського народа: він має до вибору між демократією а диктатурою.

Диктатура веде нестримно до деспотичного капіталізму, а демократія веде до демократичного капіталізму.

Очевидно — це не було би ще здійсненнем ідеалу рос. робітника. Але на демократичній основі була би можлива боротьба о свободу і був би забезпечений розвій Росії до нового розцвіту!

На всякий случай ми мусим жадати з цілою силою і з цілим натиском міжнародного пролетаріяту, щоби переслідовання соціялістів в Росії нарешті перестали. Кожда година приносить нові небезпеки. Росія мусить — чим скорше, тим ліпше — перейти до системи демократії, до свобідного самоозначення по стороні рос. народа. Тоді станутъ неможливі такі кроки, на які собі тепер позваляє Англія зглядом большевицької Росії. Як-же сильним був би рос. народ насупроти англійської інтервенції — коли би в Росії непасивні та перемучені але свобідні горожане, стоячі з запалом при демократичній републиці — піднесли протест. І прийде ще пора, коли рос. робітники знову плечем поуз плече з робітниками цілого світа будуть вести боротьбу з капіталізмом.

Ось такі були виводи рос. меншевика, соціяліста, але з иншої секти ніж Ленін і Троцький. Його виводи перерывали нераз учасники конгресу бурливими оплесками а по переведеній дискусії ухвалив робітничий конгрес в Гамбурзі резолюцію, в котрій висказує слідуючі **бажання** звернені на адресу большевицьких верховодів в Росії:

1) Негайне здержанне скандальних переслідовань соціялістів та инакше думаючих робітників і селян в Росії та в обсадженій московськими військами Грузії; випущенне на волю всіх осіб, котрі за пропаґованне своїх політичних переконань зістали засуджені, увязнені або заслані.

2) Цілковите залишенне терористичної диктатури одної партії та перехід до системи політичної свободи і демократичної самоуправи народа.

Конґрес висказує всім соціялістичним жертвам большевицького реррору в Росії і в Грузії свою найгорячійшу симпатію і узнає за обовязок всіх соціялістів та робітничих партій уділювати всякої матеріяльної і моральної помочи тим російським соціялістам, котрі ділають по мисли цеї резолюції.

Як бачимо то ці рішучі бажання звернені проти большевиків ухвалив конґрес не якихось буржуїв та капіталістів, але конґрес представників соціялістичних робітничих партій. Як і не старались большевики своїми „Ячейками" та платними агентами розбивати робітничі европейські та американські партії, то таки їм доси робота не вповні удалась.

Правда — наробили вони досить нещастя, знищили своїм глупим большевицьким замахом в Будапешті в 1919 р. тамошну мадярську соціялістичну демократію, довели до страшенної реакції в Баварії, та до розбиття фашистами соц. організацій Італії. Та не всі робітничі організації дали себе большевикам підойти. Здоровий розум кляси робітничої перемогає...

Не дармож такий знаток Росії як през. **Масарик** ствердив, що **большевизм — це специфічний витвір російських відносин та рос. духа** і тому його методи не мають ніякої рації істнования в культурних краях.

І коли між Українцями знаходяться люди, котрим ті большевицькі методи імпонують, то тим вони лише маніфестують свою некультурність та духове свояцтво з московськими дикунами.

Клим Обух.

ГОСПОДАРСЬКА ВИСТАВКА В ПРАЗІ

Як кожного року, відбулася в Празі господарська виставка, що продовжувалася 6 днів (від 16—21. травня 1923 р.). Хоча в порівнанню з минулим роком виставка значно менша і слабша по своєму змісту, але своєю цікавістю притягнула вона всеж таки широкі хліборобські маси, не тільки чехословацької републики, але й инших країн Европи. Молода република сміло могла погордитися своїми здобутками на полі господарства. Виставка доказала, що чехословацька републикa не тільки високоіндустріяльна країна, але й під оглядом сільсько-господарської культури завойовує собі одно з перших місць в Европі.

Виставка вповні відбивала чехословацьке господарство у всіх галузях. Починаючи найновіщими винаходами сільсько-господарських машин та приладів, і кінчаючи наглядним доказом виховування домашньої худоби, виставка знайомила глядачів ще й иншими здобутками чеського господарства.

Міністерство Публичної Праці, при помочі рисунків, моделів, діяграм і т. д. знайомило про каналізацію рік Влтави і Лаби, та про инші праці. Міністерство хліборобства, в дуже великому відділі зосередило не тільки докази високої аграрної культури, але й анатомічний звіринний музей, взірцеві будинки хлівів, сушарень, клунь і т. д., потім докази з управою землі при помочі штучних навозів і без них. Пасішницький відділ показував найновіщі здобутки в обсягу бджільництва. Державний відділ тютюнового монополю дав не тільки докладні відомости про управу тютюну в Ч. С. Р., але тут-же в салі працювали дві машини, які на очах глядачів робили цигари та папіроси. Відділ „Кольонізаційної акції" при допомозі діяграм, статистики, моделів і фотографій знайомив всіх про життя чеських кольоністів-хліборобів поза кордонами републики. Окремі кіоски виставляли ловецьку зброю, картини, найновіщі винаходи в области лісівництва, управи винограду, садівництва, ткацтва, гаптування і т. д. Тут-же для порівнання були виставлені сільсько-господарські прилади найдйавніщих часів (плуги борони) і найнйовіщі винаходи.

Величезна кількість расових коней, коров, свиней, овець і кіз, виховуваних так спеціяльними установами, як і окремими господарями, притягала своєю цікавістю багато глядачів.

На подвірі Військове Міністерство виставило цілий ряд вантажних автомобілів.

Окремий відділ Словаччини відріжнювався, окрім своїх експонатів, теж і цілою ґрупою парубків та дівчат в національних ярких одягах, з власним оркестром. Цікаві виставлені Словаками національні орнаменти, праця школярів народніх шкіл від 9—12 літ.

Підкарпатська Русь — в досить невеликому відділі, знайомила головно про новіщі здобутки на полі освіти та культурного господарства. Навіть з дрібних діяграм, фотографій і взірців — ця відстала країна нашого народу переказувала про великі природні свої багацтва та давала запоруку великого розвитку у всіх ділянках в майбутньому. Але на жаль, чиясь злобна, хоч свідома, рука „щирих" русских опікунів Підкарпаття всі написи виписала російською мовою і Підкарпатська Русь скоріще представляла „русскій" народ, якого все таки на Підкарпаттю, помимо всіх зусиль „истинних" — немає.

Були на виставці й два українські відділи. Це відділ Українського Громадського Комітету в Ч. С. Р. та Української Господарської Академії в Подебрадах.

Укр. Гром. Комітет в докладних діяграмах знайомив глядачів з цукровою і вугільною промисловістю на Україні, а також про инші природні українські багацтва. Була ще подана схема української еміґрантської організації в Ч. С. Р. — Укр. Гром. Комітет з усіма його підвідділами та діяграма праці і коштів У. Г. К. за 1922 р. в области організації, освіти, допомоги еміґрантам, кількости еміґрантів і т. д. Окрім цього були виставлені видання У. Г. К. та вишивки і моделі українських сільсько-господарських приладів, а також ріжні книжки.

Українська Господарська Академія виставила свою працю за 1-ший семестер навчання. Окремо, в діяграмах були подані відомости про працю відділів: лісного, інжінерського, кооперативного, а також видавничого товариства і т. д. Тут вже були виставлені деякі праці студентів У. Г. А., потім вишивки, видання та фотографії.

Біля обох українських відділів зупинялося багато публики, яка цікавилася ріжними галузями праці української еміґрації та широко розпитувала про все присутніх у відділах Українців.

Москалі фіґурували теж у двох відділах. Перший — це еміґрантська московська оргaнізація аграрне бюро „Господарської Єдности", яке виставило перш усього багато фотографій — не так з Росії, як з ріжних московських еміґрантських центрів (Константинополь, Болгарія, Югославія і т. д.). Решта — все діяграми та мапи. Між инчими, на мапі московської „Єдноти" збережена по всім правилам „єдиної неделімої" — давня, дореволюційна офіціяльна Росія. Там і Київська, і Полтавська і Подільська губернії — Россія.

(Укрпрес, Прага).

З ОБЄДНАННЯ.

ЯК МОЖНА ЗБИРАТИ ФОНДИ?

З Вест Пулмен, Ілл., прислав д. П. Костюк на сироти у Львові $10.00. Цю суму зібрав на хрестинах у д. Стефана Креденса. Зложили слідуючі: Петро Приступляк і Мих. Чупка по $2.00; Йосиф Пагарилав, Олекса Креденс і Петро Костюк по $1.00; Ілія Гавришків 75 ц.; Онисим Станькевич, Марія Красота і Ireній Онищук по 50 ц.; Гавриїл Бутковський, Василь Тупиця і Вас. Шавала по 25 ц.

Це добрий примір, як легко можна зібрати на добродійні ціли велику суму гроша, коли найдеться хтонебудь, що думає не тільки про добру забаву але і про свій нещасний нарід.

За цих $10.00 дістануть наші сироти 250 обідів. У нас кидають долярами на пусті забави. А колиб ми зачали жити більше господарно, ми могли би зложити міліони на народні ціли в старому краю.

Громадяни: — Не опускайте жадної нагоди; всюди збирайте на дар Рідній Школі!

В НЕДІЛЮ ДЕНЬ КВІТІВ РІДНІЙ ШКОЛІ!

Замісць іти на „мувіз" дайте жертву на школу; замісць пива і „айс-кріму" дайте лепту на школу, а, зберемо великий фонд!

Весь дохід із забав в день 24. червня с. р. має іти на Рідну Школу. Перший дар на Рідну Школу прислав о. М. Кінаш з Филаделфії $5.00, а другий д. Т. Коляр, з Теривел, Конн., $2.00. Всім жертводавцям щира подяка. Кілько Українців пійде їх слідами?

Обєднанне Укр. Організацій в Америці.

OBYEDNANNYE, Room 608,
136 So. 4th St., Philadelphia, Pa.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПЛИНУТЬ КОЗАКИ.

Тихо, ніжно срібні хвилі плещуть в береги,
Плачуть, квилять яснокрилі чайки навкруги.
Гень по водах пінобурих котяться дуби,
Козаки з обличчам хмурим плинуть до борби.
І далеко залунали пісні їх гучні,
У яких вони вітали славу вітчини!
Море тихе... плещуть хвилі, краплі в дуб летять...
Слухають ті пісні милі, на сонці тремтять...
Налягли на весла груди, щоб скоріш вперед...
Чують, чують... скоро буде там і пиво й мед!

А. Падолист.

Д-р Михайло Лозинський.

УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ ЗА ГЕТЬМАНА СКОРОПАДСЬКОГО

(Продовження) (4)

Таке було становище більшости гетьманського кабінету. Але й та меншість, яку Дорошенко вважає „самостійницьким“ або „національною“, поза одним Дорошенком складалася також тільки з „природжених Українців“.

Дальший розвиток подій в гетьманськім кабінеті представляється так:

В половині жовтня 1918 р. десять членів кабінету*) подали до голови Ради міністрів Лизогуба „Записку в справі зовнішньої політики України“, заявляючи, що з огляду на близький мир вони вважають конче необхідним і невідкладним „визначити раз на все курс зовнішньої політики України“. На їх уумкд перед Україною стоять два шляхи: або будуванне української держави шляхом сепарації від держав, які утворилися на руїнах колишньої Росії, або Україна може бачити свій добробут в добробуті инших „русских“ держав, зокрема Московщини. Перший шлях записка відкидає як шкідливий для України і єдино правильним уважає шлях другий. Тому Україна в своїй закордонній політиці повинна углядновати інтереси Росії як цілости і повинна явитися на будучу мирову конференцію з твердим наміром заступати там загальні інтереси і вже нині домагатися помочи всіми доступними засобами для повалення большевицького ярма й укріплення державности на всім просторі бувшої російської імперії?**)

Ся записка, проти якої виступила меншість кабінету (Бутенко, Дорошенко, Кістяковський, Лизогуб, Любинський і Рогоза) передовсім з формальних причин, домагаючися, щоб перед дискусією вона була надрукована й роздана членам кабінету**), викликала кабінетну крізу. Старий кабінет уступив і Лизогуб сформував новий кабінет, до якого ввійшли українські діячі Вязлов, Леонтович, Лотоцький, Стебницький і Славинський, а між старими членами кабінету остав Дорошенко†).

Одначе сей кабінет, сформований 22. жовтня, 14. падолиста мусів уступити. Гетьман рішився покласти кінець українській державности і приступити до відбудування Росії, по думці записки більшости свого попереднього кабінету. Відповідно до того покликав він новий кабінет, зложений вже виключно з осіб російської орієнтації††).

Про се оповіщала „Грамота Гетьмана всієї України до всіх українських громадян і Козаків України“ з 14. падолиста 1918 р. Ось вона:

„Перемиря між Німеччиною і Державами Згоди заключено. Найкрівавіща війна скінчилась, і перед народами всього світу стоїть складне завдання утворити основи нового життя.

Серед решти частин многострадальної Росії на долю України випала порівнюючи більш щаслива доля. Україна перша завела у себе основи порядку й законности. При дружній допомозі Осередніх Держав вона заховала спокій аж до нинішнього дня. Ставлячись з великим співчуттям до всіх терпінь, які переживала рідна ій Великоросія, Україна всіма силами старалась допоомгти своїм братам, оказуючи їм велику гостинність і піддержуючи їх всіма можливими засобами в боротьбі за відновлення в Росії твердого державного порядку.

Нині перед нами нове державне завдання. Держави Згоди здавна були приятелями колишньої великої і єдиної Російської Держави. Тепер, після пережитих Росією великих заворушень, умови її майбутнього істнування повинні, безумовно, змінитись. На инших принципах, **на принципах федеративних повинна бути відновлена давня могутність і сила Всеросійської Держави.** В цій федерації Україні належить зайняти одно з перших місць, бо від неї пішов порядок і законність в краю і в її межах перший раз свобідно віджили всі принижені і пригноблені большевицьким деспотизмом громадяне бувшої Росії. Від неї-ж вийшли дружба й єднання з славним Всевеликим Доном і славними Кубанськими і Терськимии Козацтвами. На ціх принципах, ані — я вірю — поділяють і всі союзники Росії, Держави Згоди, а також якім не можуть не співчувати всі без винятку инші народи не тільки Европи, але і всього світу, повинна бути збудована майбутня політика нашої України. Їй перший належить виступити в справі утворення Всеросійської Федерації, **якої конечною метою буде відновлення Великої Росії.**

В осягненню цієї мети лежить запорука добробуту, як всієї Росії, так і забезпечення економічно-культурного розвитку цілого українського народу на міцних підставах національно-державної самобутности. Глибоко переконаний, що инші шляхи були-б загибіллю для самої України, я кличу всіх, кому дорога її майбутність, тісно звязана з будуччиною і щастям всієї Росії, зеднатися біля мене і стати грудьми на захист України і Росії. Я вірю, що в цій святій патріотичній справі ви, громадяне і козаки України, а також і решта людности, дасте сердечну і могутню підтримку.

Новосформованому нами кабінетові я доручаю найблизче виконання цього великого історичного завдання.

Павло Скоропадський“*)

Так сам гетьман грамотою з 14. падолиста 1918 р. поклав кінець „Українській Державі“, яку проголосив грамотою з 29. цвітня 1918 р.

В світлі грамоти з 14. падолиста 1918 р. стає ясна вся гетьманська політика. Під маскою „Української Держави велася плянова ліквідація української державности, щоби підготовити Україну на слушний час реставрації дореволюційної Росії.

На доказ, що гетьманська політика мала якраз сю тенденцію, можна би ще навести масу подробиць: як Україна стала пристановищем для всего московського, що тікало з Совітської Росії; як під видом спроваджування „спеціялістів“ на всякі державні посади наводнено Україну московською бюрократією з царських часів; як та бюрократія в імени „української держави“ переслідувала українських діячів, нищила українські установи; як під видом рівноправности обох мов як державних та бюрократія витискала з державних установ мову українську і заводила московську, — і т. д.**).

Та не в подробицях суть справу, а в основній тенденції.

На запереченне сеї тенденції оборонці гетьманської держави наводять такі факти, як закладанне українських народніх і середніх шкіл, заложенне Українського Державного Університету в Київі й Камянці, заложення Української Академії Наук у Київі. Та не треба забувати, що проголосивши „Українську Державу“, годі було одним почерком пера скасувати її український характер, що треба було щось дати й українському громадянству, що сього вимагали інтереси і внутрішньої й зовнішньої політики, та що в кінці все те ще не рішае про національний характер держави. Українська школа, українські культурні установи можуть істнувати й тоді, коли-б Україна була частю російської держави.

Оборонці гетьманської держави, на скільки не можуть не признати істнування тенденції ліквідації української державности, стараються ослабити її „шуканнем виновників“. Звичайно з гетьмана Скоропадського знимається всяку вину, за те розкладається її по части на гетьманських міністрів російської орієнтації і підчинені їм орлами адміністрації, по части на Німців, які паралізували добрі наміри гетьмана, по части — і то, найбільше — на українські політичні партії, які бойкотували гетьманську державу і тим спричинили, що державна машина опинилася в московських руках.

Про відношенне українських партій до гетьманської держави буде мова окремо.

Поза тим зі становища політичної відповідальности за національний характер гетьманської держави байдуже, як вина розкладається на окремі елементи, які виконували державну власть в гетьманській державі. Вистане ствердити, що жерелом і носителем державної влади в гетьманській державі була велика земельна власність і буржуазія, верстви по своїй національній культурі московські, по своїм державним змаганням російські, і тому національний характер гетьманської держави не міг бути инакший, як російський.

Та з окрема оборонцям особи гетьмана слід би тямити, що гетьман, як єдине правне жерело і носитель повноти державної влади в „Українській Державі“, є також єдиний носитель повної відповідальности.

IV.

Гетьманська держава і українські партії.

Приходимо до найважчого закиду, який роблять оборонці гетьманської держави українським партіям.

Коли гетьманський кабінет — говорять вони — проявляв російські тенденції, коли державна адміністрація опинилася в російських руках, то сьому винні українські партії, які не хотіли брати участи в гетьманськім кабінеті, які весь час бойкотували гетьманську державу, а в кінці підняла проти неї повстанне й завалила її.

Розглянемо сей закид.

Гетьманський переворот був звернений проти Української Центральної Ради, яка була державною владою Української Народньої Републики, зложеною з усіх українських партій і груп, які були не тільки „природжено“, але свідомо українські, значить, хотіли будувати національну українську державу. Незалежно від взаїмного відношення тих партій і груп в самій Раді, — одні творили більшість, на яку спирався кабінет, другі були в опозиції, — всі вони разом були носителем української державної думки і будівничим української держави. Що було поза Українською Центральною Радою, те було вороже українській державности.

Гетьманський удар в Українську Центральну Раду був ударом у той український державницький колектив і його державну будову. Гетьманська грамота з 29. цвітня 1918 р. оголосила Українську Центральну Раду і її кабінет міністрів розвязаними, її закони й зарядження разом з самою назвою її державної будови скасованими. Словом, усе, що побудував доси той український державницький колектив, який творила Українська Центральна Рада, зневажено і знищено.

(Дальше буде).

*) Міністри: Афанасєв, Вагнер, Василенко (рекомендація Дорошенка: член київської Старої Громади!), Гербель, Гутнік, Зіньківський (рекомендація Дорошенка: професор Українського Державного Університету, який як міністер віроісповідань „в своїм міністерстві переводив національний курс“!), Колокольцев, Романов (рекомендація Дорошенка: син української письменниці!), Ржепецький і державний секретар Завадський.

**) Христюк, III., стор. 113.

**) Дорошенко, II., стор. 101.

†) Про сю „українізацію“ кабінету буде ще мова низше.

††) Між ними також з „природжених Українців“ і навіть „самостійника“ Кистяковського. Звертаю на се увагу, щоб показати, яка хистка основа, на якій Дорошенко доказує український характер гетьманського кабінету.

*) Христюк, III., стор. 120-121.

**) На докладнійше обговорення сих подробиць нема місця. Цінні признання — з непереконуючими спробами оправдання — знайде читач в цитованих статтях Дорошенка.

П. Ковальчик.

ЧОМУ?

Чому, як зійдемся,
Завзято горлаем:
Що любим народ,
Й нема зогород,
Що запроторилиб шлях
До парвди й свободи!
І все присягаем:
— За щастя народу
На смерть ми готові!?

Чому-ж тоді люди,
Народ у неволі?
Чому-ж в путах стогне,
В тюрмі, в пітьмі гине?
Й пеклом долю проклина,
Кайданами дзвонить?
Чому-ж ми проклонів,
Зойків, що він ронить,
Чому-ж ми не чуем?

Ми чуем і знаем:
Неволю й горе!
Ми любим! кохаем!
Та так, як це море —
Змінне, нестале, хитке!
Ми любим, ох! любим;
Та у серцях наших
Нема — дійсної
Великої любови.

Джерзи Сіти, Травень, 1923.

„ПАРЛЯМЕНТ“ В ХАРКОВІ.

Київський кореспондент російської часописі „Дні“, який виходить в Берліні, доносить виходить в Берліні, доносить про засіданне „українського“ совітськог „парляменту“, на якому він мав нагоду бути, між иншим таке:

Парлямент радив салі цирку. Саля уладжена на зразок фабричного варстату. Президент — Петровський, віцепрезидент — Раковський. Це одинокий у своєму роді парлямент світа. Усі внесення і рішення приймається одноголосно. Опозиції нема. По кождому рішенню орхестра грае інтернаціонал. Кождого бесідника витають бурею оплесків. Титулом діет одержують „посли“ харчі і мануфактуру.

КОМУНІСТИЧНА ПРОПАҐАНДА ЗА КОРДОНОМ.

Совітський уряд до самого останнього часу не зважаючи на своє важке фінансове становище витрачає кольосальні гроші на закордонну пропаґанду. В 1922 році фінансовою піддержкою совітського уряду користувалось в 19 державах 266 видань: в Німеччині — 51, в Норвеґії — 28, в Анґлії — 26, в Італії — 34, в Польщі — 21, в Франції — 16, в Чехії — 16, в Югославії — 14, в Болгарії — 13, в Угорщині — 4, в Фінляндії — 4, в Латвії — 3, в Еспанії — 2, в Естонії — 2, в Бельгії — 1, і в Америці — 14.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПИТСБУРГ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 96 повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітинг відбудеться в неділю, 24. червня, точно о 2. годині попол. в церковній гали. Проситься всіх прибути, бо є важні справи до полагодження. Пригадується, що лише в місяци червни буде приниматися без вступного нових членів. — С. Войтович, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. Бр. св. о. Николая, від. 106 повідомляє, що піврічний мітинг відбудеся о годині 1.30 пополудни в неділю, 24. червня в церковній гали при Оклей і Райє ул. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Проситься всіх членів явитися на мітинг. Довгуючі члени мають вирівнати свої вкладки, бо інакше будуть виключені з У. Н. Союза. — М. Петрів, предс.; В. Гриньків, секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. Бр. св. о. Николая, від. 369 повідомляє, що піврічний мітинг відбудеться о 1. годині попол. в неділю, 24. червня в церковній гали при Делавер Евню. На порядку нарад буде справозданне і богато річий до полагодження. Неявившийся член заплатить кару 25 цнт., а урядник 50 ц. — С. Деркач, предс.; М. Куба, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. Бр. Рожд. Пр. Богородиці, від. 259 буде мати піврічний мітинг в суботу, 7. липня о годині 7. вечер в парохіяльній гали під ч. 4950 С. Паліна ул. Проситься всіх членів явитись на сей мітинг бо є богато справ до полагодження. Неявившийся член підлягає карі після статута. Також подаєсь до відома всім членам, що мітинги тепер будуть відбуватись в суботу, значить перша субота по першім. — О. Олешко, секр.

СТ. КЛЕР, ПА. Бр. Пр. Богородиці, від. 9, повідомляє своїх членів, що піврічний мітинг відбудеться в неділю 24. червня в церковній гали о годині 12.30 попол. Проситься всіх членів аби явились, бо є дуже важні справи до полагодження. Кождого члена обовязком є приєднати одного нового члена, бо тепер є добра нагода, бо до У. Н. Союза і до братства принимаєсь членів без вступного. — А. Прус, голова; А. Шепта, секр.; М. Паньчишин, кас.

СТРАШНЕ САМОГУБСТВО.

Нервово недужа Фридерика Зіхер, замешкана у Львові при ул. Соняшній ч. 29. полишена дома самотою, обіляла себе оноді нафтою і підпалила. Заалярмовані сусіди, вломились до помешкання, де застали тільки звугленого трупа.

Матвій Костишин.

СТЕПОВИЙ СПОМИН

Степи славні незабуті,
Запорожський раю.
Тяжко важко в серцю стане,
Як про вас згадаю.

Напімнеться бувальщину,
Запорожський танець
Що голосним став на весь світ,
Як тремтів поганець.

Як чубаті Запорожці
В дорогу збірались,
Єще довго сонце спало,
Як вже виправлялись.

На байдаках через Дніпро
Плили в Чорне море,
Чи о ляхда містити кривду
За мужицьке горе.

Тоді то все степи славні
Веселійші були,
Бо козацьку славну пісню
Що хвилини чули...

Днесь не чути тої пісні
Ні Січи не стало,
Большевицьке гайворонне
Кругом поорало.

Засіяло могилами
Кровію зросило,
Кістяками з Українців
Все поле покрило.

Рідну неньку надягнули
В драную свитину,
Ще невинно розпинають
Неньку Україну.

Там, де колись запорожські
Куріні стояли,
Нестало їх... Лиш могили
Здовж повиростали.

Де табори розкладались
Козацької ради,
Там дожились Українці
Найбільшої зради.

Де то в степах воронії
Паслись табунами,
Мов закляте, сумро вкрите
Довгими валами.

Там осока не шепоче
Як вітер повіє,
Наче мертве все сумує
Аж серденько мліє.

І русалка не виходить
У хрещика грати.
Як ще довго сум остане,
Не знати... не знати...

Незабуті степи милі,
Хто про вас думає?...
Один народ, що в неволі
Вік свій коротає.

Проте віри він не стратить
Ніколи!... ніколи,
Док не будете ви ізнову
Вільними на воли.

Бо небавом прийде хвиля,
Весь народ здвигнеться,
Забрязкочуть шаблі, списи,
Кровця розіллється.

Окропиться нею воля,
Ополоче горе
І потече гріх і кривда
У синее море...

Тоді вали розкопають,
Знов осока вкриє,
Защепоче як буйненький
Зі сходу повіє.

Тоді вийде знов русалка
У хрещика гратись,
Тай з радости до місяця
Стане хехотатись.

Захехочесь, пригадає
Хорошую вроду,
Поки півні не запіють,
Не пійде під воду.

Степ хорошо украситься
Як колись бувало,
А козацтво вільне собі
Знов буде гуляло.

Не допустить большевика,
Ляха, Татарина;
Скине ярмо і воскресне
Вільна Україна.

Виннипеґ, Ман., Канада,
15. серпня, 1920.

ВІДКИ СТЕЙТИ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ ДІСТАЛИ СВОЇ ІМЕНА

У давнину істнувало одно „руське племя", з якого потім повстали три ріжні народи. Воно жило у цілій Східній Европі. Та його частина, яка поселилась на степах над Дніпром, мала за сусідів вже не „руські" народи а ріжні чужі племена. Та частина жила на краю „руських" посілостий, чи як у тім часі казали на „окраїнах", і відси пійшла і назва нашого краю „Україна" та назва народу „Українці".

Подібно повставали і назви інших країв та народів і всі вони мають якесь значінне. Так і з назвами стейтів та місцевостий у Злучених Державах. Половина імен стейтів виводить свій початок від первісних жителів того краю Індіян. І так Алабама значить — „я прочищую землю", Аляска у мові Ескімосів означає „великий край", Аризона — „країна, де мало жерел", Канетикат — „край довгої ріки", Айдаго — „світло на горах", Ілиной — „ріка людий", Айова — „сплячі голови", Кентакі — „край завтрішнього дня", Месечусетс — „країна великих горбів", Мишиґен — „велике озеро", Минесота — „захмарена вода", Миссисипі — „рибна ріка", Небраска — „широка ріка", Дакота — „союз приятелів", Огайо — на мові Ірокноїв значить — „великий". Оклагома — край червоного народа", Тенесі — „крива ложка", Тексас — „край союзників", Вайоминг — „країна гір і долин", Юта, Вискансин, Мизурі, Кензас, Аркензо — це імена індіянських народів.

Богато назв бере свій початок від еспанських завойовників, які перші прийшли в Америку. Вони то й назвали Калифорнію — „горячою печию", а ріку і стейт Колорадо — червоними. Флорида — це скороченнє з Паскуа Флорида — Квітня Неділя, тому, що перший Еспанець Понс де Леон саме у квітню неділю 1512-ого року відкрив цей край, Монтена це по еспанськи „гориста", Невада — „сніжиста", а Орегон — „край, де люди мають довгі уха". Филипини мають своє імя від еспанського короля Филипа, а Порто Ріко — означає „богата пристань".

Інші назви взято з англійської і французької історії. Дистрикт оф Коломбія має свою назву від Колумба, який відкрив Америку; стейт Вашингтон називається так по начальнику американської революції! Делевер по ґенералі Де Ля Вар; Пенсилвенія значить — „лісистий край Пенна", себто ґенерала, якому англійський король Карло II. подарував цей край за довги, які він завинив був його батькови. Від жінки того короля, Марії, має свою назву стейт Мериленд; від королевої Елисавети, яку сучасники називали „дівичою королевою" — верджин, названо стейт Серджинію. Король Юрій II. дав імя Джорджії; від французьких королів Люї і Кароля названо стейти Люізіяну і обі Каролайни. Від князя Йорку названо стейт Ню Йорк. Стейти Ню Гемпшер і Ню Джерзи мають свої імена від англійських провінцій, а Мейн від повіту Мейн у Франції. Стейт Ровд Айленд має своє імя від острова Родос на середземному морі біля міста Смирни в Малій Азії в Туреччині. Здаву названо Ровд остров (айленд), на якому тепер стоїть місточко Нюпорт, а стейт називався „Плянтації Правиденс". Пізнійше ту назву перенесено на весь стейт, хоч він не лежить на острові. Один стейт, а іменно Вермант має французьку назву, яка означає „зелені гори". Це імя надав тому стейтови дослідник Самуел де Шамплен, коли, прибувши перший раз на озеро, яке тепер має його імя, побачив зелені горби того краю. Стейт Індіяна називається так від Індіян, мешканців не лише того стейту, а колись цілої Америки.

БУРЛИВІ ЗБОРИ ОБЩЕСТВА КАЧКОВСЬКОГО У ЛЬВОВІ

Саля „Народнього Дому" у Львові була 31. травня (мая) ц. р. тереном завзятої боротьби між русофільськими старо- і новокурсниками. „Юноші", що розпоряджають двома органами, а саме „русскою Жизн-ю" і „малорусскою" „Волею Народа" (поширюваною в двох виданнях: етимольоґією і фонетикою) почули себе настільки сильними, що вкінці зважились видати ґенеральну битву своїм батькам: Лісковацьким, Третякам і Луцикам. Тереном битви була саля „Народнього Дому" з нагоди загальних зборів „Общества ім. Качковського".

Обі боєві сторони довго приготовлялись до ґенерального наступу і всіми засобами стягали боєві сили. Старики зорґанізувались напередодні, утворивши під відомим протекторатом нову політичну групу з „Времинним Народним Комітетом" на чолі і випустивши бездумне „возваніє" до москвофільського „народу". „Юноші" більш сильні і мимо недостачі маетків Народнього Дому і Ставропигії всетаки засібнійші, вели акцію більш дипльоматично, лякаючись, щоби старики через резиґнацію з виділу в „Обществі" не ударемнили загальних зборів.

Вкінці прийшло до ґенеральної битви при виборі голови зборів. Величезною більшостю голосів вибрано головою зборів адвоката д-ра Маріяна Глушкевича. Та старики не погодились на цей вибір. Сідоголови преторіянн Лісковацького і провінціональні „батюшки" підняли такий пекольний рев, що тряслись „білокаменні" мури „Народнього Дому". Спроби втихомирити „бойкую" ґвардію старого „шляхтича" Саса-Лісковацького не мали найменьшого успіху. Крики, реви і завадіяцькі вигуки на адресу д-ра Глушкевича: „Далой" — не вгавали на протязі цілої години. Найбільший „злочин" д-ра Глушкевича міститься в тому, що він є професором українського університету у Львові. Др. Глушкевич мимо своєї імпульсивности зберіг холодну кров. Кілька разів намагався він промовити до зібраних, але даремне. Зараз піднимались божевільні крики і вигуки. Тоді др. Глушкевич зрезиґнував, а провідником зборів вибрано старика Луцика. Звіти пійшли гладко, але при виборі нового виділу знову повстала суматоха.

Не бажаючи довести до розбиття зборів, „юноші" піддали думку, щоби перш усього вибрати виділ, а опісля голову. Перейшов великою більшостю голосів список „юношів", але „старики" не признали сього вибору важним, домагаючись комісії-матки. Треба було йти на уступки. Комісія-матка приняла на список „юношів" двох стариків: Мальца і Павенцького. Це вратувало ситуацію. Після того головою вибрано вже більш самочинно д-ра Маріяна Глушкевича.

Дальший хід нарад після частинної сецесії „стариків" пройшов гладко. Змінено статут „Общества", наближаючи його до статуту тов. „Просвіта" і змінено назву з „Общества ім. Качковського" на „Общество" „Наука".

З приводу побіди над „стариками" панує серед „юношів" велика радість і підем духа.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1924

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим посередником до оголошувань поміж Американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладинці по $35.00; місце на послідній стороні окладинки $50. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку кліщу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі, театральні і т. п., котрі хотілиб аби їх фотографії були поміщені в календари на 1924 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $8.00. Сі гроші ужиється на покритте коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.